

2019-151

Archeologienota

Kooigem Doornikserijksweg

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

13-1-2020

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Kooigem Doornikserijksweg (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 6474m² groot, heeft een rechthoekige vorm en is ten westen van de Doornikserijksweg gelegen. Het is onbebouwd en volledig in gebruik als landbouwgrond.

Het plangebied is zo'n 400m ten westen van de kleine dorpskern van Kooigem gelegen, in een landelijke omgeving, langsheen de Doornikserijksweg die Kortrijk met Doornik verbindt en een Romeinse oorsprong zou hebben. Sinds de vroegste betrouwbare kaart waarop het plangebied wordt afgebeeld – de Villaretkaart uit 1745-1748 – wordt het plangebied aangeduid als onbebouwd, en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Net ten zuiden is een hoeve gelegen. Deze situatie bleef behouden tot op heden, de laatste decennia nam de bebouwing ten noorden en oosten wel wat toe. In ieder geval lijken er geen grootschalige verstoringen te hebben plaatsgevonden op het plangebied sinds midden 18de eeuw. Kooigem is gelegen in een lichtgolvend landschap, met enkele hogere heuvels in het noorden en oosten. De zuidelijke dorpsgrens wordt gevormd door de waterloop de Grote Spiere, die zich zo'n 600m ten zuidwesten van het plangebied bevindt. Ca. 3,5km ten zuidoosten van het terrein mondt de Grote Spiere uit in de Schelde. Het plangebied is te situeren op de overgangszone tussen een heuvelrug in het noorden en de vallei van de Grote Spiere. Op het detail van het hoogtemodel is te zien dat het terrein geleidelijk daalt van noord (+22,00 TAW) naar zuid (+20,60m TAW), en ook van oost naar west (centraal ca. 60cm hoogteverschil tussen straatzijde en westelijke grens van het terrein). Het terrein kent een lage erosiegraad. Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarteerd als Adp-bodem, een matig natte leembodem zonder profiel. De vondsten in het Kooigembos, ten oosten van de dorpskern, tonen het archeologische belang van de regio aan in o.a. de metaaltijden en de Romeinse periode. Ten westen van de dorpskern, in de overgangszone tussen de hogere gronden in het noorden en de lagere valleigronden in het zuiden, vond tot op heden nog geen enkel gravend archeologisch onderzoek plaats. Hierdoor is de archeologische verwachting van het plangebied en diens omgeving eigenlijk ongekend. Toch tonen de historische gegevens aan dat er minstens sinds de Romeinse tijd activiteit plaatsvond vlakbij het plangebied – de Doornikserijksweg kent een Romeinse oorsprong -; het -gem toponiem van Kooigem duidt op een vroegmiddeleeuwse oorsprong van het dorp, en de vele laatmiddeleeuwse sites met walgracht rondom het plangebied duiden op het belang van deze landelijke regio in die periode. De kans is daarom niet onbestaande dat er archeologische sites met grondsporen uit deze of andere periodes aanwezig zijn op het plangebied. In situ bewaring van steentijd artefactensites wordt niet verwacht, daarvoor zijn de landschappelijke omstandigheden niet van die aard dat er verhoogd potentieel voor dergelijke sites is; het terrein is bvb. te veraf van water gelegen, onderaan een helling, wat geen uitgelezen locatie was voor menselijke aanwezigheid tijdens de steentijd.

Het plangebied wordt verkaveld in 4 bouwloten voor vrijstaande woningen. Rondom de woningen wordt ruimte voorzien voor tuinen en opritten. Er wordt geen nieuwe wegenis aangelegd, de loten

hebben uitweg langs de Doornikserijksweg. Er zullen aanzienlijke grondwerken plaatsvinden op het plangebied: het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en verhardingen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een ongekende archeologische verwachting, vooral door het gebrek aan archeologisch onderzoek in de omgeving. Toch is de kans niet onbestaande dat er aan archeologische site met grondsporen aanwezig is, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met zekerheid aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Verder vooronderzoek kan nuttige kennis bijbrengen over de ontwikkeling van deze landelijke regio ten westen van de dorpskern van Kooigem, net naast een van oorsprong Romeinse weg. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de verkaveling pas ontwikkeld wordt onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Kooigem (Kortrijk), Doornikserijksweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 76224,46 en Y: 159327,39; X: 76518,47 en Y: 159466,82

Oppervlakte plangebied: 6474m²

Kadastergegevens: Kortrijk, afdeling 12 Kooigem, sectie A, perceel 264B

Het volledige plangebied komt in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Het plangebied en de geplande werken geprojecteerd op de kadasterkaart (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Zijn de sporen te linken aan de van oorsprong Romeinse Doornikserijksweg?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap? Hoe is de bodemopbouw?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van versterking binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. De sleuven worden aangelegd volgens de lengterichting van het perceel, zodat de lichte helling goed in kaart kan worden gebracht. De huizenblokken – die 12m breed zijn – kunnen worden vermeden met de sleuven. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 647m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 162m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 809m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, aangeduid op de kadasterkaart waarop de geplande werken zijn geprojecteerd (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodensites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op leemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.